
PROLAZ

DŽASTIN KRONIN

Prvi tom

Preveo
Goran Skrobonja

■ Laguna ■

Naslov originala

Justin Cronin
THE PASSAGE

Copyright © 2010 by Justin Cronin
Translation copyright © 2010 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Mojoj deci.
Bez ružnih snova.*

*Kad vidjeh kako Vrijeme iznalazi
Okrutnom rukom bogatim i davnim
Ljetima ponos, gorde kule zgazi
I zubom zgloda natpis pločam' slavnim;
Ocean gladni kada gledam kako,
Obala carstva o propasti radi,
I kako kopno more svlada lako,
Gradeći ruši i rušēći gradi;
A stalnost sama kopa propast svoju,
Propasti miso popade i mene –
– Vrijeme će doć i otet ljubav moju.*

Vilijem Šekspir
Sonet 64*

---

* Prema: Viljem Šekspir, *Poeme i soneti*, preveo Danko Anđelinović, *Kultura*, 1966. (Prim. prev.)

I

NAJGORI SAN NA SVETU

5-1 g. p. v. e.

Put u smrt dug je marš na kom su se isprečila sva moguća zla, a srce malo-pomalo slabi sa svakim novim užasom, kosti se bune sa svakim korakom, um i sam počinje ogorčeno da se opire, ali čemu? Barijere padaju jedna po jedna, i prekrivanjem očiju nikako se ne može odagnati krajolik propasti, niti prizori tamo počinjenih zločina.

KETRIN EN PORTER,
Bledi konj, bleđi jahač

JEDAN

Pre nego što je postala Devojka Niotkuda – Ona Koja Je Doputovala, Prva, Poslednja i Jedina, koja je živela hiljadu godina – bila je obična devojčica u Ajovi po imenu Ejmi. Ejmi Harper Belafonte.

Na dan kada je Ejmi rođena, njena mati Džanet imala je devetnaest godina. Džanet je svojoj bebi nadenula ime Ejmi po sopstvenoj majci, koja je umrla kad je Džanet bila mala, a srednje ime Harper dala joj je po Harper Li, ženi koja je napisala *Ubiti pticu rugalicu*, Džanetinu omiljenu knjigu – istine radi, jedinu knjigu koju je uspela da pročita do kraja u srednjoj školi. Mogla joj je dati ime Skaut, po devojčici iz priče, zato što je želela da njena kćerkica odraste baš takva, žilava, zabavna i mudra, onako kako to sama Džanet nikada nije bila. Ali Skaut je bilo ime za dečaka i nije želela da njena kćerka celog života mora svima da objašnjava njegovo poreklo.

Ejmin otac bio je čovek koji je jednog dana ušao u restoran gde je Džanet radila kao kelnerica otkad je navršila šesnaestu, u kafanu koju su prozvali *Kutija* zato što je tako i izgledala: kao velika hromirana kutija za cipele kraj seoskog puta, sa zaleđem od kukuružišta i njiva pasulja, tako da kilometrima unaokolo nije bilo ničega osim samouslužne perionice za kola, od onih gde morate

da ubacite novčiće u mašinu i sve sami odradite. Taj čovek, koji se zvao Bil Reynolds, prodavao je kombajne i žetelice, te velike stvari, i bio je slatkorečivac koji je govorio Džanet dok mu je ona sipala kafu, a onda kasnije iznova i iznova, koliko je lepa, kako mu se dopadaju njena kosa crna kao ugalj, kestenjaste oči i tanani ručni zglobovi, govorio je to tako da se činilo kao da zaista to i misli, ne kao dečaci u školi, koji govore kao da su reči tek nešto što se mora usput kazati kako bi ih pustila da joj rade što im se sviđa. On je imao veliki auto, novi pontijak, sa kontrolnom tablom koja je svetlucala kao svemirski brod i kožnim sedištima kremastim kao maslac. Mogla bi da voli tog čoveka, pomislila je, da ga stvarno i istinski voli. Ali on je u gradu ostao samo nekoliko dana, a onda otišao svojim putem. Kada je rekla ocu šta se dogodilo, kazao je da želi da ga potraži i natera ga da prihvati odgovornost za ono što je uradio. Ali Džanet je znala, a nije rekla, da je Bil Reynolds oženjen, oženjen muškarac; porodica mu je bila u Linkolnu, skroz tamo u Nebrasci. Čak joj je pokazao i slike svoje dece u novčaniku, dva dečacića u dresovima za bezbol, Bobi i Bili. I zato, koliko god je puta njen otac pitao ko joj je to uradio, nije mu odgovarala. Nije mu rekla ni kako se taj čovek zvao.

I istini za volju, sve to joj nimalo nije smetalo, ne zaista: ni trudnoća, koju je lako iznela sve do kraja, niti sam porođaj, koji je bio gadan ali brz, niti, pogotovo, to što je dobila bebu, svoju malenu Ejmi. Da bi pokazao Džanet kako je odlučio da joj oprost, otac je staru sobu njenog brata preuredio u dečju, spustio staru kolevku s tavana, onu u kojoj je sama Džanet spavala pre mnogo godina; otišao je sa Džanet, poslednjeg meseca pre Ejminog dolaška, u *Volmart* da izaberu neke stvari koje će joj zatrebati, kao što su pižamice, plastična kadica i muzička vrteška na navijanje što se kači iznad kolevke. Pročitao je knjigu u kojoj je pisalo da su bebama potrebne takve stvari, predmeti u koje će gledati kako bi im se maleni mozak uključio i proradio kako valja. Džanet je od samog početka o bebi mislila kao o „njoj“, zato što je od srca želela devojčicu, ali znala je da tako nešto ne govoriš nikom, čak

ni sebi. Išla je na ultrazvuk u bolnicu u Sedar Folsu i upitala ženu, gospođu u cvetnom radnom mantilu koja je prelazila plastičnom lopaticom preko Džanetinog stomaka, razaznaje li pol; ali žena se nasmejala, zagledana u slike Džanetine bebe na ekranu, bebe koja je spavala u njoj, i rekla: *Dušo, ova je beba stidljivica. Ponekad se vidi, ponekad ne, a ovdje je ovo drugo posredi.* I tako Džanet nije znala, i zaključila je da joj to nimalo ne smeta, a pošto su ona i otac ispraznili sobu njenog brata i skinuli njegove stare zastavice i postere – Hose Kanseko, muzička grupa po imenu *Kiler piknik*, devojke koje su reklamirale „bad“ – i videli koliko su zidovi izbledeli i oljuspani, omalali su sobu u boju na čijoj je konzervi pisalo ime „Vreme snevanja“, koja je nekako bila istovremeno i ružičasta i plava – tako da odgovara bebi šta god da bude. Njen otac je po ivici tavanice polepio tapete s motivom patke koja se brčka u lokvi i očistio staru stolicu za ljuljanje od javorovog drveta koju je pronašao na aukciji, tako da Džanet ima gde da sedi i drži bebu kad je bude donela kući.

Beba je stigla u leto, devojčica koju je želela, i dobila je ime Ejmi Harper Belafonte; činilo se da nema svrhe da joj nadene prezime Reynolds, prezime čoveka koga Džanet verovatno nikada više neće videti i koga, sad pošto je Ejmi tu, nije više ni želela da vidi. A od prezimena Belafonte boljeg nije moglo biti. Ono je značilo „lepa fontana“, i Ejmi je upravo to i bila. Džanet ju je hranila, ljuljala i prepovijala, a kad bi Ejmi zaplakala usred noći zato što je mokra, gladna ili joj se ne dopada mrak, Džanet bi se oteturala hodnikom u njenu sobu, koji god da je sitni sat i koliko god bila umorna od rada u *Kutiji*, da je uzme i kaže joj kako je ona tu, kako će uvek biti tu, samo zaplači i ja ću dotrčati, to je naš dogovor, tvoj i moj, dok je sveta i veka, moja mala Ejmi Harper Belafonte. I držala bi je i ljuljala sve dok zora ne zarudi iza roletni i ne začuje se pesma ptica napolju, na granama drveća.

Onda je Ejmi napunila tri godine, a Džanet je ostala sama. Otac joj je umro, kako su joj kazali, od srčanog udara, ili možda od kapi.

Takve uzroke niko nije morao da proverava. Šta god bilo, pokosilo ga je jednog ranog zimskog jutra dok je išao prema svom kamionu da se odveze na posao, do dizalice; imao je taman toliko vremena da spusti šoljicu s kafom na branik pre nego što se srušio i umro, ne prosvi ni kap. Ona je i dalje radila u *Kutiji*, ali sada više nije imala dovoljno novca, ni za Ejmi, ni za bilo šta drugo, a njen brat, negde u mornarici, nije joj odgovarao na pisma. *Bog je izmislio Ajovu*, govorio je uvek, *kako bi ljudi mogli iz nje da odu i da se nikad ne vrate*. Pitala se šta da radi.

Onda je jednog dana u restoran došao jedan čovek. Bio je to Bil Reynolds. Bio je nekako drugačiji, i ta promena nije bila nabolje. Bil Reynolds koga je ona pamtila – a morala je da prizna kako i dalje s vremena na vreme misli na njega, uglavnom u vezi sa sitnicama, o tome kako mu je kosa boje peska padala preko čela dok priča, ili kako je duvao u kafu pre nego što bi je srknuo, čak i kada više nije bila vrela – imao je nešto u sebi, neku unutarnju toplu vatru u čijoj je blizini želela da bude. To ju je podsećalo na one plastične štapiće koje protresete kako bi tečnost u njima zasijala. Ovo je bio isti čovek, ali sjaj je nestao. Izgledao je stariji, mršaviji. Videla je da se ne brije niti češlja kosu, koja mu je bila masna i štrčala na sve strane, a nije imao na sebi ispeglanu polo košulju kao pre, već samo običnu radničku bluzu poput one koju je nosio njen otac, izvučenu iz pantalona i umrljanu ispod pazuha. Izgledao je kao da je celu noć proveo napolju, ili u nekim kolima. Uhvatio joj je pogled na vratima i ona je pošla za njim do separea pozadi.

– *Šta ćeš ti ovde?*

– *Ostavio sam je* – rekao je i dok je gledao u nju, osetila mu je pivo u zadahu, znoj i prljavu odeću. – *Rešio sam se i uradio to, Džanet. Ostavio sam ženu. Slobodan sam.*

– *Dovezao si se čak ovamo samo da bi mi to rekao?*

– *Razmišljao sam o tebi.* – Nakašljao se. – *Mnogo. Mislio sam o nama.*

– *Kojim to nama? Mi ne postojimo. Ne možeš tek tako doći i kazati da si mislio o nama.*

Uspravio se na stolici. – *E pa, baš to radim. Evo, sad.*

– *Imam ovde posla, zar ne vidiš? Ne mogu ovako da razgovaram s tobom. Moraš nešto da naručiš.*

– *Dobro* – odgovorio je, ali nije pogledao u jelovnik na zidu, jer nije skidao oka s nje. – *Uzeću čizburger. Čizburger i koka-kolu.*

Dok je zapisivala porudžbinu i dok joj se mutilo pred očima, shvatila je da je zaplakala. Osećala se kao da nije spavala mesec dana, godinu. Teret njene iscrpljenosti držao se samo na maju-šnom iveru volje. Nekada davno je želela da uradi nešto od svog života – možda da bude frizerka, pribavi diplomu, otvori mali salon, preseli se u neki pravi grad, poput Čikaga ili De Mojna, da iznajmi stan, stekne prijatelje. Oduvek je u glavi imala sliku sebe kako sedi u nekom restoranu, kafiću, ali finom; jesen je, napolju je hladno, a ona je sama za stolom kraj prozora i čita knjigu. Na stolu joj se puši šolja čaja. Digne pogled prema prozoru i vidi ljude na ulici grada u kojem se nalazi, kako žure tamo-amo u teškim kaputima i sa šeširima, a onda tamo ugleda i sopstveno lice, u odrazu, preko slike svih tih ljudi napolju. Ali dok je ovde stajala, te zamisli kao da su pripadale nekoj sasvim drugoj osobi. Sada je tu bila Ejmi, stalno bolesna od prehlade ili stomachne zaraze iz bednog obdaništa u kome je provodila dane dok je Džanet radila u *Kutiji*, a otac joj je umro tek tako, brzo kao da je propao kroz neka vratanca na površini zemlje, a Bil Reynolds je sedeo za stolom kao da je maločas izašao na sekund, a ne na četiri godine.

– *Zašto mi ovo radiš?*

Dugo ju je gledao u oči, a onda joj dodirnuo nadlanicu. – *Da se vidimo kasnije? Molim te.*

Na kraju je završio u kući sa njom i Ejmi. Nije umela da kaže je li ga to ona pozvala, ili se naprosto nekako dogodilo. Kako god bilo, smesta je zbog toga zažalila. Taj Bil Reynolds, ko je on zapravo? Ostavio je svoju ženu i sinove Bobija i Bilija u dresovima za bezbol, sve je to ostavio za sobom u Nebrasci. Pontijaka više nije bilo, a nije imao ni posao; i s tim je bilo gotovo. Takva je ekonomska situacija, objasnio joj je, niko više ništa živo ne kupuje.

Rekao je da ima neki plan, ali jedini plan koji je ona videla bilo je to da on sedi u kući i ne radi ništa za Ejmi, ne pere čak ni sudove od doručka, dok ona po ceo dan rinta u *Kutiji*. Prvi put ju je udario kada je proveo kod njih već tri meseca; bio je pijan, i kada je to učinio, briznuo je u plač i neprestano ponavljao koliko mu je žao. Bio je na kolenima i ridao, kao da je *ona* nešto uradila *njemu*. Mora da razume, govorio je, koliko mu sve to teško pada, sve te promene u njegovom životu, to je više nego što čovek, bilo koji čovek, može da podnese. Te voli je, te žao mu je, te nikad se više ništa slično ponoviti neće. Evo *kune* se. Nikad se ništa slično neće dogoditi ni njoj, ni Ejmi. I na kraju je ona čula sebe gde govori kako je i njoj žao.

Udario ju je zbog novca; kad je nastupila zima, a ona nije imala dovoljno na računu da plati šoferu koji je dovezao lož-ulje, udario ju je ponovo.

– *Davo da te nosi, ženo. Zar ne vidiš da sam u problemu?*

Bila je na kuhinjskom podu i držala se za glavu. Udario ju je dovoljno jako da je obori. Čudno, sad kad je bila tu dole, videla je koliko je pod prljav, kaljav i flekav, sa gromuljicama prašine i ko zna čega sve ne, nanesenim uz podnožje komode gde se nisu mogle videti. Polovinom uma zapažala je to dok joj je druga polovina govorila: Džanet, ne misliš kako valja; Bil te je udario i otkao ti nešto u glavi, pa se sad brineš zbog prašine. Nešto se čudno dešavalo i sa zvucima. Ejmi je gore gledala televiziju na malom aparatu u svojoj sobi, ali Džanet je to čula kao da joj radi u glavi, ljubičasti dinosaurus Barni i pesma o pranju zuba; a onda izdaleka, čula je kako se cisterna sa lož-uljem udaljava i motor joj struže dok skreće sa prilaznog puta i odlazi seoskim drumom.

– *Ovo nije tvoja kuća* – rekla je.

– *Tu si u pravu.* – Bil je uzeo bocu „stare vrane“ sa police iznad sudopere i nasuo malo u teglicu za džem umesto čaše, iako je bilo tek deset ujutro. Seo je za sto, ali nije prekrstio noge kao da name-rava da se raskomoti. – *Nije ni moje lož-ulje.*

Džanet se prevrnula i pokušala da ustane, ali nije mogla. Gledala ga je neko vreme kako pije.

– *Odlazi.*

Nasmejao se, odmahnuo glavom i srknuo malo viskija.

– *Baš smešno* – rekao je. – *Govoriš mi to tako, sa poda.*

– *Ozbiljno to mislim. Odlazi.*

Ejmi je ušla u kuhinju. Držala je krpenog zeku kojeg je svuda nosila, a na sebi je imala kombinezon na tregere, onaj dobar, koji joj je Džanet kupila u tržnom centru *Oš Koš B' Goš*, sa jagodama izvezenim spređa. Jedan treger joj se otkao i visio joj je niz struk. Džanet je shvatila da je Ejmi to sigurno sama uradila, pošto je morala u kupatilo.

– *Mama, na podu si.*

– *Dobro sam, dušo.* – Osočila se na noge da joj to i pokaže.

Malo joj je zvonilo u levom uvu, kao u crtanom filmu, ptičice su joj letele oko glave. Primetila je na ruci da ima i malo krvi; nije znala odakle. Uzela je Ejmi i dala sve od sebe da se osmehne. – *Vidiš? Mama se samo saplela, to je sve. Ide ti se, dušo? Ide ti se na nošu?*

– *Pogledaj se samo* – govorio je Bil. – *Gledaj se na šta ličiš!* – Ponovo je odmahnuo glavom i otpio. – *Glupačo jedna. Ona verovatno i nije moja.*

– *Mama* – rekla je devojčica i pokazala – *posekla si se. Posekla si nos.*

I da li zbog onog što je čula, ili zbog krvi, devojčica je zaplakala.

– *Eto vidiš šta si uradila!* – rekao je Bil, a onda se obratio Ejmi: – *Dobro, de, ništa strašno, ponekad se ljudi posvađaju, to je prosto tako.*

– *Ponavljam, samo idi odavde.*

– *I šta ćeš onda, hajde, reci mi to. Ne možeš čak ni rezervoar da napuniš lož-uljem.*

– *Misliš da to ne znam? Bog mi je svedok da ne moraš ti to da mi govoriš.*

Ejmi je počela da zapomaže. Dok ju je držala, Džanet je osetila kako joj se vrela vlaga širi po struku pošto je devojčica olakšala bešiku.

– *Za boga miloga, ućutkaj to dete.*

Ona čvrsto stisnu Ejmi uz grudi. – *U pravu si. Ona nije tvoja. Nije i nikad to neće ni biti. Odlazi ili ću pozvati šerifa, kunem ti se.*

– *Nemoj to da mi radiš, Džin. Ozbiljno ti kažem.*

– *E pa, radim. Baš to radim.*

Onda se nadigao i počeo da treska po kući, uzima svoje stvari, baca ih natrag u kartonske kutije u kojima ih je i uneo u kuću pre toliko meseci. Zašto joj to još tada nije palo na pamet, nije li čudno što nema čak ni pristojan kofer? Sedela je u kuhinji i držala Ejmi u krilu, gledala časovnik iznad šporeta i odbrojavala minute čekajući da se on vrati u kuhinju da je ponovo udari.

Ali onda je začula otvaranje ulaznih vrata i njegove teške korake na verandi. Neko vreme je ulazio i izlazio, noseći kutije, ostavljajući ulazna vrata otvorena tako da hladan vazduh struji kućom. Najzad je ušao u kuhinju, a čizme su mu ostavljale male snežne tragove sa ocrtanim ukrštenim šarama đonova.

– *Dobro. Dobro. Hoćeš da odem? Samo me gledaj.* – Uzeo je bocu „stare vrane“ sa stola. – *Poslednja prilika* – rekao je.

Džanet je oćutala, nije ga čak ni pogledala.

– *Tako znači. Lepo. Nemaš ništa protiv da potegnem jednu za put?*

I tada je Džanet pružila ruku i izbila mu čašu na drugu stranu kuhinje, pljesnula je otvorenim dlanom kao pingpong lopticu reketom. Znala je šta će uraditi nekih pola sekunde pre nego što je to i učinila, sa spoznajom da joj to možda i nije bila najbolja ideja u životu, ali tada je već bilo prekasno. Čaša je udarila u zid praćena tupim zvukom i pala na pod, ne slomivši se. Zatvorila je oči, držeći Ejmi čvrsto, znajući šta sledi. Za trenutak u sobi kao da je postojao samo zvuk kotrljanja čaše po podu. Osetila je kako Bilov bes izbija iz njega kao talasi vreline.

– *Samo gledaj šta će ti svet prirediti, Džanet. Seti se da sam to rekao.*

Onda je izašao iz sobe i nestao.

Platila je isporučiocu lož-ulja koliko je mogla i spustila termostat na deset stepeni kako bi joj potrajalo. *Vidiš, Ejmi, dušo, kao da smo otišle na jedno dugo kampovanje*, govorila je dok je devojčici

navlačila vunene rukavice i stavljala joj kapu na glavu. *Eto, nije baš toliko hladno, stvarno nije. Ovo je kao neka pustolovina.* Spavale su zajedno pod gomilom starih jorgana, a u sobi je bilo toliko ledeno da im se dah maglio ispred lica. Počela je da radi noću kao čistačica u srednjoj školi, a Ejmi je ostavljala kod komšinice, ali kada se ta žena razbolela i morala da ode u bolnicu, Džanet je bila prisiljena da Ejmi ostavlja samu. Objasnila je Ejmi šta da radi: da ne napušta krevet, da ne otvara vrata, samo neka sklopi oči i mama će biti kod kuće za tili čas. Uverila bi se da Ejmi spava pre nego što bi se iskrala napolje, a onda brzo otišla prilaznim putem prekrivenim snežnom pokoricom do mesta gde je parkirala auto, dalje od kuće, kako Ejmi ne bi čula njen odlazak.

Ali onda je jedne noći pogrešila i nekome ispričala sve to, drugoj ženi koja je tamo radila, kada su njih dve izašle da popuše po cigaretu. Džanet uopšte nije volela cigarete i nije želela da troši novac na njih, ali su joj pomagale da ostane budna, a bez puš-pauze nije imala čemu da se nada, bilo je tu samo još novih kloteta za ribanje i podova za brisanje. Rekla je toj ženi, čije je ime bilo Alis, da nikome to ne kaže, pošto je znala da bi mogla upasti u nevolje zbog toga što Ejmi tako ostavlja samu, ali Alis je, naravno, upravo to uradila: otišla je pravo domaru, koji je Džanet otpustio istog sekunda. *Nije u redu tako ostavljati dete*, rekao joj je u svojoj kancelariji kraj kotlarnice, prostoriji od jedva tri sa tri s ulubljenim metalnim stolom, starom stolicom iz koje je izbijalo punjenje i kalendarom na zidu koji nije pokazivao čak ni pravu godinu; tamo je vazduh uvek bio toliko vreo i zagušljiv da je Džanet jedva disala. Rekao je: *Budi srećna što neću da te prijavim okružnim vlastima.* Upitala se kada je to postala neko kome se tako nešto s pravom može reći. Sve do tada bio je sasvim ljubazan prema njoj, i možda ga je mogla naterati da shvati njenu situaciju, da bez novca od čišćenja ne zna šta da radi, ali bila je preumorna da bi pronašla reči za to. Uzela je svoj poslednji ček i odvezla se kući u staroj olupini marke „kija“, koju je kupila u srednjoj školi kad je već bila stara šest godina i tako se brzo raspadala da je praktično

videla u retrovizoru kako zavrtnji i matice odskaču po asfaltu; a kada je svratila u mini-market da kupi paklo kaprija i motor nije hteo ponovo da upali, zaplakala je. Pola sata nije mogla da prestane da plače.

Problem je bio u akumulatoru; nov ju je koštao osamdeset tri dolara u *Sirsu*, ali tada je već propustila nedelju dana u *Kutiji* i ostala i tamo bez posla. Imala je taman toliko para da ode, pa je spakovala njihove stvari u nekoliko cegea i u kutije koje je ostavio Bil.

Niko nikada nije saznao šta se desilo s njima. Kuća je stajala prazna; cevi su se zaledile i popucale kao rasprsnuto voće. Kada je došlo proleće, voda je šikljala iz njih danima i danima sve dok iz vodovoda, shvativši da niko ne plaća račun, nisu poslali nekolicinu ljudi da je isključi. Uselili su se miševi, a kada je prozor na spratu polomljen u letnjoj oluji, tamo su se uselile i laste; napravile su gnezda u sobi u kojoj su Džanet i Ejmi spavale u hladnoći, i ubrzo su celu kuću ispunjavali zvuci i mirisi ptica.

Džanet je u Dubjuku radila na benzinskoj pumpi u noćnoj smeni, dok je Ejmi spavala na sofa u zadnjoj sobi, sve dok vlasnik to nije otkrio i oterao je odatle. Bilo je leto, stanovale su u kiji, koristile kupatilo iza pumpe kako bi se umivale, tako da im je preostalo jednostavno da se odvezu. Neko vreme su boravile u Ročesteru kod Džanetine školske drugarice koja se tu preselila kako bi učila za bolničarku; Džanet se zaposlila kao čistačica u istoj bolnici u kojoj joj je radila prijateljica, ali bilo je to za minimalnu nadnicu, a stan njene drugarice bio je premali da bi u njemu ostale; prešla je u motel, ali nije bilo nikoga da se brine o Ejmi, prijateljica to nije mogla niti je poznavala nekoga ko bi mogao, pa su tako ponovo završile u kiji. Bio je septembar i hladnoća se već osećala u vazduhu. Na radiju su po ceo dan pričali o ratu. Odvezla se na jug i stigla čak do Memfisa pre nego što se kija konačno zauvek predala.

Čovek koji ih je povezao mercedesom rekao je da se zove Džon – pretpostavljala je da je to laž, po načinu na koji je to rekao, kao

dete kad priča ko je polomio lampu, odmerivši je na tren pre nego što je progovorio. *Zovem se... Džon*. Pretpostavila je da mu je pedeset godina, ali ona to nije umela dobro da procenjuje. Imao je uredno štucovanu bradu i tesno tamno odelo na sebi, kao direktor pogrebnog zavoda. Dok je vozio, sve vreme je bacao pogled na Ejmi u retrovizoru, pomerao se na sedištu, zapitkivao Džanet o tome odakle je, kuda ide, šta voli da radi, zbog čega je došla u veliku državu Tenesi. Kola su je podsetila na gran pri Bila Rejnoldsa, samo što su bila lepša. Sa zatvorenim prozorima spolja se nije čulo gotovo ništa, a sedišta su bila toliko meka da joj se činilo da sedi u posudi sa sladoledom. Prispavalo joj se. Kada su se zaustavili pred motelom, gotovo da joj nije bilo važno šta će se dogoditi. Činilo se to neumitnim. Bili su blizu aerodroma; zemljište je bilo ravno, kao u Ajovi, i u sumrak je videla svetla aviona koji su kružili iznad polja, kretali se u sporim, snenim lukovima kao mete u streljani.

Ejmi, dušo, mama će nakratko sa ovim finim čikom da ode unutra, važi? Ti samo čitaj svoju slikovnicu, dušo.

Bio je sasvim učtiv dok je radio svoje, nazivao je mačkimom i tako to, a pre nego što je otišao, spustio je pedeset dolara na noćni ormarić – dovoljno da Džanet za tu noć plati sobu za sebe i Ejmi.

Ali drugi nisu bili tako fini.

Tokom noći zaključavala je Ejmi u sobi sa uključenim televizorom kako bi se čuli nekakvi zvuci, izlazila na drum ispred motela i prosto stajala tamo, što ne bi dugo potrajalo. Neko bi stao, uvek muškarac, i posle dogovora ona bi ga odvela u motel. Pre nego što bi muškarca pustila unutra, ušla bi sama u sobu i prenela Ejmi u kupatilo, gde joj je u kadi namestila postelju od viška čebadi i jastuka.

Ejmi je imala šest godina. Bila je tiha, jedva da je uopšte govorila, ali sama je naučila donekle da čita, tako što je neprestano pregledala iste knjige, i snalazila se sa brojevima. Jednom su gledale *Točak sreće*, i kada je došlo vreme da pobednica potroši osvojeni

novac, devojčica je tačno znala šta će ona kupiti, znala je da ne može da plati za letovanje u Kankunu, ali da može kupiti garnituru za dnevnu sobu i da joj ostane dovoljno novca za palice za golf namenjene i muškarcima i ženama. Džanet je smatrala da je Ejmi prilično pametna kad je to proključila, možda i više nego pametna, i pretpostavila je da bi trebalo da je upiše u školu, ali nije znala ima li uopšte neke škole u blizini. Tamo su bili samo auto-limari, zalagaonice i moteli poput onog u kojem su živele, po imenu *Super šestica*. Vlasnik je vrlo ličio na Elvisa Prisljija, ne onog mladog i zgodnog, već starog i debelog, oznojene kose, sa glomaznim zlatnim naočarima zbog kojih su mu oči izgledale kao ribe koje plivaju u akvarijumu, a nosio je satenski sako sa munjom na leđima, baš kao Elvis. Uglavnom je sedeo za pultom, ređao pasijans i pušio malu cigaru sa plastičnim vrhom. Džanet mu je svake nedelje plaćala za sobu gotovinom, a ako bi ubacila još pedeset dolara, ne bi je uopšte gnjavio. Jednog dana ju je pitao ima li nešto za odbranu, i želi li možda od njega da kupi pištolj. Pokazao joj je mali zardali revolver kalibra 22, i kada ga je uzela u ruku tu, u kancelariji, činilo se da nije ništa naročito, a kamoli nešto iz čega bi se moglo pucati u čoveka. Ali bio je dovoljno mali da joj stane u tašnu koju je nosila sa sobom na drum, i pomislila je kako ne bi bilo loše da joj se nađe. *Pazi kuda to okrećeš*, rekao je upravnik motela, a Džanet je rekla: *U redu, ako ga se plašite, sigurno radi. Kupujem taj pištolj od vas.*

I bilo joj je drago što ga ima. Samo saznanje da joj je u tašni nagnalo ju je da shvati koliko se ranije plašila, a sad više ne, ili makar ne toliko. Pištolj je bio kao tajna, tajna njenog identiteta, kao da je u tašni nosila poslednji delić svoje ličnosti. Ona druga Džanet, koja je stajala na drumu u pripijenoj majici i suknji, ona koja je isturala bok, osmehivala se i govorila: *Šta bi voleo, srce? Da li bih mogla večeras da ti učinim nešto?* – ta Džanet je bila izmišljena, kao neka žena iz priče čiji kraj nije bila sigurna da želi da sazna.

Za čoveka koji ju je te noći pokupio nikada ne bi rekla da je zao. Takvi su obično mogli odmah da se prepoznaju, i ona bi ponekad

rekla „ne, hvala“ i samo nastavila dalje da šetka. Ali ovaj je izgledao fino, pretpostavila je da je nekakav student, ili makar dovoljno mlad za studije, lepo obučen, u ispeglanim pantalonama zemljane boje i majici sa čovečuljkom na konju koji zamahuje maljem. Izgledao je kao neko ko se spremio za sastanak s devojkom, zbog čega se u sebi nasmejala kada je sela u kola, veliki ford ekspozicija s nosačem za bicikl ili nešto drugo na krovu.

Ali onda se dogodilo nešto čudno. Nije hteo da je odveze u motel. Neki muškarci su tražili da ih obradi na licu mesta, u kolima, i nisu se gnjavili čak ni time da stanu, ali kada je prionula na to, pomislivši da on to želi, blago ju je odgurnuo. Rekao je da želi da je izvede. A ona ga je upitala: – *Kako to misliš, da me izvedeš?*

– *Da te izvedem na jedno lepo mesto* – objasnio je. – *Zar ne bi radije otišla na neko lepo mesto? Platiću ti više nego što obično zaradiš.*

Pomislila je na Ejmi koja spava u sobi i pretpostavila da to neće bogzna šta promeniti. – *Pod uslovom da ne traje duže od sata* – rekla je. – *Onda ćeš morati da me vratiš ovamo.*

Ali trajalo je to duže od sata, mnogo duže; kada su stigli tamo kuda su se zaputili, Džanet se uplašila. Zaustavili su se ispred kuće sa velikim znakom iznad verande, na kom su se videla tri obličja koja su ličila na slova, ali ne sasvim, i Džanet je znala šta je to: dom studentskog bratstva. Neko mesto gde živi gomila bogatih klinaca koji se opijaju zahvaljujući tatinim parama i prave se da idu na fakultet kako bi postali lekari i advokati.

– *Dopašće ti se moji drugari* – rekao je. – *Hodi, želim da ih upoznaš.*

– *Ne ulazim ti ja tamo* – kazala je. – *Odvezi me odmah natrag.*

Oklevao je, sa obe ruke na volanu, i kad mu je videla lice i ono što mu je bilo u očima, sporu ludačku glad, najednom joj više nije izgledao tako fino.

– *To* – rekao je – *ne dolazi u obzir. Moram da kažem kako to u ovom trenutku jednostavno nije moguće.*

– *Davola nije.*

Otvorila je vrata kamioneta i krenula odatle, bez obzira na to što nije znala gde se nalazi, ali tada je izašao i on, i ščepao je za mišicu. Sada je bilo prilično jasno šta je čeka u toj kući, šta on to želi i kako će sve da se odigra. Sama je bila kriva što to ranije nije shvatila – mnogo ranije, možda čak u vreme *Kutije*, onog dana kada je unutra ušao Bil Reynolds. Shvatila je i da se momak uplašio – da ga je neko naterao to da uradi, drugovi u kući, ili mu se tako barem činilo. Ali nije je bilo briga. Prišao joj je s leđa i pokušao da joj obavije vrat rukom kako bi je pritegao laktom, a ona ga je udarila, snažno, tamo gde boli, pesnicom, i to ga je nagnalo da drekne, zaurla na nju da je kučka, kurva i sve ostalo, a onda se našao na njoj, opkoračivši je oko struka kao džokej na konju, šamarajući je i udarajući, pokušavajući da joj pribije ruke uz telo. Kad mu to pođe za rukom, sve će biti gotovo. Verovatno ga ne bi bilo briga je li ona pri svesti ili nije, pomislila je, dok to radi; nikoga od njih ne bi bilo briga. Zavukla je ruku u tašnu koja je ležala na travi. Život joj je bio toliko čudan da joj se činilo kao da više i nije njen, ako je to uopšte bio od samog početka. Ali za pištolj je sve imalo smisla. Pištolj je znao šta je i osetila je kako joj hladan metal revolvera klizi na dlan, kao da želi da je tamo. Njen um je rekao: *Ne razmišljaj, Džanet*, i ona je nabila cev momku postrance u glavu, osetila kožu i kost tamo gde se cev utisnula u njega, pomislivši kako je dovoljno blizu da ne može da promaši, a onda povukla obarač.

Prošla je cela noć dok se nije vratila kući. Kada je momak pao s nje, otrčala je što je brže mogla do najvećeg drumu koji je mogla da vidi, širokog bulevara koji je svetlucao pod uličnim lampama, taman na vreme da uhvati autobus. Nije znala ima li krvi na odeći ili ne, ali vozač ju je jedva pogledao dok joj je objašnjavao kako da se vrati do aerodroma, i sela je pozadi, gde niko nije mogao da je vidi. U svakom slučaju, autobus je bio gotovo prazan. Pojma

nije imala gde je; autobus se provlačio kroz naselja puna kuća i prodavnica u mraku, kraj neke velike crkve, potom i putokaza za zoološki vrt, i konačno je stigao do centra, gde je ona ostala da stoji u zaklonu od pleksiglasa, drhti od vlage i čeka drugi autobus. Nekako je izgubila ručni časovnik i nije znala koliko je sati. Možda joj je spao dok su se gušali, pa će policija moći da ga upotrebi kao trag. Ali bio je to najobičniji tajmeks koji je kupila u *Volgrinsu*, i mislila je da neće mnogo toga saznati na osnovu njega. Za to im je bio dovoljan pištolj; bacila ga je na travnjak, ili je makar tako upamtila. Ruka joj je još bila pomalo utrnula od siline pucnja dok joj je bio u šaci, i kosti su joj zvonile kao zvučna viljuška koja nikako ne namerava da prestane.

Kada je stigla u motel, sunce je bilo na izlasku; osećala je kako se grad budi. Pod pepeljastim svetlom ušla je u sobu. Ejmi je spavala, a televizor je i dalje bio uključen, sa telešop reklamom za neku mašinu za vežbanje. Mišićavi muškarac sa perčinom i ogromnim, psećim ustima, nemo je lajao sa ekrana. Džanet je pretpostavljala da ima samo nekoliko sati pre nego što se neko pojavi. Baš je bila glupa kad je onako ostavila pištolj, ali sad joj nije vredelo da brine zbog toga. Umila se i oprala zube, izbegavajući da se pogleda u ogledalu, a onda presvukla u farmerke i majicu i odnela iza motela staru odeću, suknjicu, tesnu majicu i jaknicu sa resama koju je imala na sebi na drumu, išaranu krvlju i komadićima čije poreklo nije htela da zna, i ugurala je u smrdljivi kontejner.

Činilo joj se da se vreme nekako sabilo, kao harmonika; sve godine koje je proživela i sve što joj se dogodilo najednom je bilo stisnuto pod težinom tog jednog trenutka. Setila se kako je rano jutrom, kad je Ejmi bila tek beba, držala devojčicu u naručju i ljuljala je kraj prozora, pa bi često i sama zaspala. Bila su to dobra jutra, nešto čega će se uvek sećati. Spakovala je nekoliko stvari u Ejmin ranac sa motivom Moćnih devojčica, i malo odeće i novca u ceger za sebe. Onda je isključila televizor i blago prodrmala Ejmi, da je probudi.

„Hajde, dušo. Probudi se. Moramo da idemo.“

Devojčica je bila u polusnu, ali je dopustila Džanet da je obuče. Uvek je bila takva ujutro, omamljena i nekako nesvesna, i Džanet je bilo drago što nije neko drugo doba dana, kada bi morala više da ubeđuje i objašnjava. Dala je devojčici slatku tablu od žitarica i konzervu toplog soka od grožđa, a onda su njih dve izašle na drum gde je Džanet sišla iz autobusa.

Setila se da je videla, vozeći se natrag u motel, veliku kamenu crkvu sa natpisom: NAŠA GOSPA OD TUGE. Ako tačno odabere autobuse, mislila je da će tuda ponovo proći.

Sedela je sa Ejmi pozadi, obgrlivši je oko ramena kako bi joj bila što bliže. Devojčica nije progovarala, osim što je jednom rekla kako je ponovo gladna, a Džanet je uzela novu tablu od žitarica iz kutije koju je stavila u Ejmin ranac, sa čistom odećom, četkicom za zube i Ejminim Zekom Piterom. Ejmi, pomislila je, ti si moja dobra devojčica, moja veoma dobra devojčica, žao mi je, žao mi je. U centru su ponovo promenile autobus i vozile se još trideset minuta, i kada je Džanet ugledala znak za zoološki vrt, upitala se nisu li otišle predaleko; ali onda se setila da je crkva bila pre zoološkog vrta, tako da će s ove strane, iz suprotnog smera, biti posle njega.

Onda ju je ugledala. Po danu je izgledala drugačije, nije bila toliko velika, ali poslužiće. Izašle su na zadnja vrata i Džanet je zakopčala Ejminu jaknu i namakla joj ranac dok se autobus udaljavao.

Pogledala je i tada videla drugi znak, onaj koji je upamtila prethodne noći, okačen o stub na ivici prilaznog puta koji se pružao kraj crkve: MANASTIR MILOSRDNIH SESTARA.

Uzela je Ejmi za ruku i pošla prilaznim putem. Bio je oivičen ogromnim drvećem, nekakvim hrastovima, s dugačkim granama obraslim mahovinom koje su ih natkrilile. Nije znala kako manastir izgleda, ali ispostavilo se da je to obična kuća, premda lepa: od kamena koji se malo sijao, sa crepovima na krovu i belim obrubom oko prozora. Ispred je bio vrt sa lekovitim biljem i ona je pomislila da kaluđerice sigurno to rade, dolaze tu da se pobrinu za malene stvari koje rastu. Prišla je ulaznim vratima i pozvonila.

Žena koja je otvorila vrata nije bila starica, kako je to Džanet zamišljala, i nije na sebi imala odoru, ili kako se već zovu te stvari. Bila je mlada, ne mnogo starija od Džanet, i ako se izuzme veo na glavi, bila je odevena kao i svako drugi, u suknju, bluzu i smeđe mokasine na nogama. I bila je crnkinja. Pre nego što je napustila Ajovu, Džanet je videla možda jedno ili dvoje crnaca, ako se ne računaju televizija i filmovi. Ali Memfis ih je bio prepun. Znala je da neki ljudi imaju problema s njima, ali Džanet do sada nije, pa joj nije smetalo to što je kaluđerica tamnoputa.

„Izvinite što vas uznemiravam“, započe Džanet. „Kola su mi se pokvarila dole na ulici, pa sam pomislila...“

„Naravno“, reče žena. Glas joj je bio čudan, ni nalik bilo čemu što je Džanet ikada čula, kao da su u rečima odzvanjali zarobljeni muzički tonovi. „Uđite, uđite obe.“

Žena je odstupila od vrata kako bi Džanet i Ejmi ušle u pred-soblje. Negde u zgradi, Džanet je to znala, bile su druge kaluđerice – možda su i one bile crnkinje – i spavale su, kuvale, čitale ili se molile, pretpostavljala je da kaluđerice to mnogo rade, možda i najvećim delom dana. Bilo je veoma tiho, pa je pomislila kako je verovatno u pravu. Sada je morala nekako da natera ženu da ostavi nju i Ejmi nasamo. Znala je to nepobitno, kao što je znala da je prošle noći ubila nekog momka, i sve što sledi. Ono što je smerala da uradi bolelo je još više, ali inače nije bilo nimalo drugačije, samo još bola na istom mestu.

„Gospođice...?“

„O, možete me zvati Lejsi“, reče žena. „Nismo toliko zvanični ovde. Je li to vaša kćerkica?“ Ona kleknu pred Ejmi. „Zdravo, kako se zoveš? Imam ja malu sestričinu baš tvog uzrasta, gotovo jednako lepu kao ti.“ Ona podiže pogled prema Džanet. „Kćerka vam je veoma stidljiva. Možda zbog mog naglaska. Vidite, ja sam iz Sijera Leonea u zapadnoj Africi.“ Ona se ponovo okrenu prema Ejmi i uze je za ruku. „Znaš li gde je to? Veoma daleko odavde.“

„Sve su ovdašnje kaluđerice odatle?“, upita Džanet.

Žena se nasmeja dok se uspravljala, pokazavši sjajne zube. „O, taman posla! Plašim se da sam ja jedina.“

Za trenutak niko nije progovarao. Džanet se ta žena dopadala, sviđalo joj se da joj sluša glas. Dopadalo joj se kako se ophodi prema Ejmi, kako je gleda u oči dok joj se obraća.

„Vidite, žurila sam da je odvezem u školu“, reče Džanet, „a onda ta moja starudija od kola... Nekako su prosto izdahнула.“

Žena klimnu glavom. „Molim vas. Ovuda.“

Ona povede Džanet i Ejmi hodnikom u kuhinju, veliku prostoriiju sa ogromnim trpezarijskim stolom od hrastovine i ormarima obeleženim etiketama: PORCELAN, KONZERVISANA HRANA, TESTENINE I PIRINAC. Džanet nikada ranije nije pomišljala na to kako kaluđerice jedu. Pretpostavila je da zbog svih tih kaluđerica koje tu žive valja znati gde se šta nalazi u kuhinji. Žena pokaza na telefon, stari smeđi sa dugačkim kablom, okačen o zid. Džanet je sledeći deo sasvim dobro isplanirala. Okrenula je broj dok je žena postavljala tanjir sa kolačićima pred Ejmi – nisu bili kupovni, već domaći – a onda, dok joj je snimljeni glas s druge strane govorio da će danas biti oblačno sa najvišom temperaturom od trinaest stepeni i izgledima za pljuskove predveče, pravila se da razgovara sa organizacijom za pomoć na putevima i pri tom klimala glavom.

„Stiže šlep-služba“, reče ona i vrati slušalicu na mesto. „Rekli su da izađem i sačekam ih. Zapravo, kažu kako imaju čoveka u blizini.“

„E, to je lepa vest“, reče žena vedro. „Danas vam je srećan dan. Ako želite, možete ostaviti kćerku ovde sa mnom. Ne bi vam bilo zgodno da vodite računa i o njoj na ulici punoj saobraćaja.“

Eto. Džanet nije morala da uradi ništa drugo. Bilo je dovoljno da kaže da.

„Neće vam smetati?“

Žena se ponovo osmehnu. „Biće nam lepo ovde. Zar ne?“ Ona pogleda Ejmi sa podstrekom. „Vidite? Savršeno je zadovoljna. Idite vi i pobrinite se za kola.“

Ejmi je sedela na stolici za velikim stolom od hrastovine, s netaknutim tanjirom kolačića i čašom mleka ispred sebe. Skinula

je ranac s leđa i držala ga je u krilu. Džanet ju je gledala onoliko koliko je smela sebi da dozvoli, a onda je klekla i zagrlila je.

„Sad budi dobra“, rekla joj je, a Ejmi je klimnula glavom uz njeno rame. Džanet je smerala da kaže još nešto, ali nije mogla da pronađe reči za to. Pomislila je na ceduljicu koju je ostavila u rancu, na parče papira koje će oni svakako naći kad se Džanet ne bude vratila po nju. Grčila ju je onoliko dugo koliko se usuđivala. Osećala je Ejmi svuda oko sebe, toplotu njenog tela, miris njene kose i kože. Džanet je znala da će zaplakati, a to žena – Lusi? Lejsi? – nije mogla da vidi, ali dopustila je sebi da grli Ejmi još koji tren, potrudivši se da ovaj osećaj pohrani u glavi, na bezbedno mesto gde će moći da ga sačuva. Onda je pustila kćerku i pre nego što je iko stigao da kaže ijednu reč, Džanet je izašla iz kuhinje, spustila se prilaznim putem do ulice, a onda nastavila dalje.

DVA

Iz kompjuterskih fajlova profesora doktora Džonasa Abota Lira sa Odseka za molekularnu i ćelijsku biologiju Univerziteta Harvard, na privremenom radu u Institutu za medicinska istraživanja infektivnih bolesti Vojske Sjedinjenih Američkih Država (IMI-IBVSAD)

Odeljenje za paleovirusologiju, Fort Detrik, Merilend

Šalje: lear@amedd.army.mil

Datum: ponedeljak, 6. februar, 13.18

Prima: pkiernan@harvard.edu

Tema: Satelitska veza uspostavljena